

ПОЯСНАТА БОРБА КОРЕШ – ДРЕВНА БЪЛГАРСКА КУЛТУРНА ТРАДИЦИЯ

Иван Автутов, Каролина Грозданова

Българска федерация по поясна борба Кореш

Резюме: Възпитанието на младото поколение в изконни български традиции е един от пътищата за оцеляване на духа на нацията ни и за постигане на нейния просперитет. Да се мотивират младите хора и да се научат да използват символите и постиженията от българското минало, поставяйки ги и надграждайки над тях съвремието си, е една от основните задачи на екипа на Българската федерация по поясна борба Кореш.

Целта на настоящия доклад е да се направи представяне на българската традиция: поясна борба Кореш, която произхожда от бита и военните практики на българите и е обект на актуални изследвания и проучвания през последните години.

Ключови думи: поясна борба, Кореш, военно-приложна техника, традиции, култура.

Въведение

Българите от най-древни времена са възприемани от наши и чужди летописци като елитарен народ, който е бил посветен в знанието за поддържане и съхраняване на енергийния баланс в тялото на човека. Българите се славели с начините за противопоставяне на нашественици и врагове чрез използване не само на различни видове оръжия, но и на специфични поясни захвати в единоборствата. Тези практики и умения са придобивани и изучавани от ранно детство като силови похвати, които след време са се прилагали в бойна обстановка.

Уменията, придобивани от древните българи в школите по Кореш като родова традиция, са в основата на военния успех, постиган с цената на победи в битки за защита на собствената земята и за оцеляване и запазване на рода. Военната култура на нашия народ е част от родовите традиции, изискващи поддържане на уменията за противопоставяне или защита с използване на поясни захвати. Захватите и сваленията от пояса на противника, включително от седлото на кон, са били изучавани от деца и възрастни като сакрална традиция, предавана от род в род. Самата дума „кореш“ е българската дума за борба и противостояние, която се е видоизменила с времето и е достигнала до наши дни като думата „кураж“, означаваща смелост, храброст.

Методология на изследването

В методологията на изследването използвахме:

1. Анализ на историческа литература;
2. Доклади, разработени от Научно-приложния съвет към Българската федерация по поясна борба Кореш;
3. Систематизиране, обработка и анализ на беседи с историци, научни работници и спортни специалисти.

Резултати

След анализа на различни по произход и датировка исторически извори, беседи с историци, археолози и спортни специалисти, свързани с културно-историческото наследство на българите, установихме древната историческа принадлежност на пояската борба Кореш.

Доцент Йордан Йорданов характеризира българската поясна борба Кореш така: „Българският Кореш е борбата, която привлича интереса на стотици. Тази бойна приложна практика е с хилядолетна история, част от съкровищницата на нашето духовно и нематериално наследство. Кореш е един от възраждащите се през последните години символи на психо-физическата и духовна мощ на българите, включена от антични времена в бойния арсенал и пазена като свидна традиция от предците ни през вековете“. Интересът към древните бойни традиции нараства през последните десетилетия, особено сред младото поколение. Появата и бързото развитие на комерсиални бойни изкуства, като ММА, граплинг и други спортове, е доказателство за това. По същество спортът ММА е съвкупност от борба и бокс и не подлежи на олимпийски или каквито и да било принципи, а по-скоро се основава на „зрелищата“, организирани в Древния Рим.

Българската поясна борба Кореш е стара бойна практика, която се е прилагала от седналото положение на кон по време на военни схватки и учения [1]. По данни на доцент Йорданов: „прабългари и траки, разклонявайки се от земите на днешните Балкани преди хиляди години и трасирайки Свещения Български Път по Евразийската пустош на Близкият изток, Сибир, Урал и Кавказките хребети, поотделно и заедно са съхранявали и оставили на други народи традицията на съвременната борба Кореш като културна традиция и уникална войнска практика. С повече аргументи и исторически факти можем да се обосновем еднозначно, че знанието, свързано със съвременната борба Кореш, превърнала се понастоящем в международно признат и популярен вид спортна борба, е част от непреходността на нематериалното ни културно наследство и символ

на висшата войнска култура, с която са се откроявали посветените български конници и воители“.

Придвижването на народите от едно място на друго поради военни, демографски или каквито и да било други обстоятелства е основна причина за появата на различни стилове поясна борба в Азия и Европа, но Кореш изхожда от прилаганата военна практика на прабългарите и траките. Разнородният етнически произход на воините, които са използвали древната българска военна практика Кореш, е резултат от Великото преселение на народите, осъществявано в различни етапи и географски места [2, 3, 4].

В доказателство за това редица автори се обединяват около схващането, че: „Точно образът на прабългарския и тракийския конник е носител на знаците, открояващи качествата на това древно българско познание за военно изкуство. Трупането на лична сила и умения са били и остават в основата на изискванията при подготовката или тренирането на поясни захвати. Освен издръжливост, ловкост, съобразителност и дисциплина като основни качества, всеки древен боец е бил обучаван в уважение, морал и колективен дух.

Важно условие за възраждането на историческата истина за поясните схватки Кореш е българският произход. А това би спомогнало за преодоляване на някои заблуди, особено при днешните татари, казахи и някои рускоезични общности, за това откъде е началото на тази бойна практика“.

Поясните борби се свързват с историята и традициите на конните народи, към които спадат нашите предци. На бойното поле те са развили и прилагали до ниво на висше военно изкуство поясния захват. Прихващането за пояса на противника се е прилагало за неговото неутрализиране, както върху седлото на коня, така и на земята. Тренирайки от дете поясните схватки Кореш, всеки трако-български боец е придобивал сила, умения и качества, които да му гарантират задължителна победа в единоборствата.

Кореш е бил и компонент от античен начин на живот и набор от ценности, пренесени в рамките на българската традиция, дефинирана днес като поясна борба. Това е наша традиция, свързана най-вече с морала, притежаван от посветените ни предци. Факт е, че тя е заимствана и развивана, а и популяризирана като собствена традиция и от други племена и народи [1].

В беседи на съвременни историци се коментират шевиците (виж фиг. 1) на ризите, които имат традиционен български фолклорен стил и които борците по онова време са използвали за украса на поясите си по време на борби. Поясите на българите от всички добре изследвани фолклорни и етнографски зони са част от това културно наследство. Вдъхновението на „поясницата“ при мъжкия и женския костюм е действало със силата на езотерична енергийна граница и мост, разделящ, но и съединяващ тялото

на горна и долна част. То свързва според традициите духа на човека с Горното царство на Вселената, а Долното царство е свързано с недрата на Майката земя. Хванати за поясите си, млади и стари българи играят от хилядолетия своите ритуални танци.

Танците на пояс и борбите с поясен захват са родствени ритуали, завладяващи сърцата на участници и зрители, превръщащи се в доказателство за непреходните измерения на традицията Кореш под формата на ритуалната съвместна медитация на зрители и участници. Поясът е атрибут и автентичен знак в силуета на българина, съхранил до наши дни своето присъствие в бита, културата и родовите традиции [1].

Фиг. 1. Шивица на пояс

Победителят при пояската борба Кореш цели да преодолее силата на противника, вплитайки ръце в неговия пояс, старейки се да извади от равновесие и да повали на тепиха своя противник.

Съвременната поясна борба Кореш е свързана най-ярко с историята и наследството на древната българска практика Кореш, прилагана в различни времена и периоди от нашите предци. Пехотинци, конници, хайдутини, воеводи, мъже и жени от българските общности в различни епохи са изучавали като сакрално знание и родобранна практика умението да преодоляват противника чрез поясен захват, като част от подготовката си за военни действия и от боеспособността на войниците.

Днес Кореш е съхранен и развиван в България като вид спортна борба, носителка на самобитна нематериална културна традиция, и е ценно родово наследство, подобно на популярни народни обичаи като коледуването, кукерските шествия, традиционни български борби и други обичаи.

Историците, изследващи традициите на България и в частност спортната ни история, посочват, че част от автентичността, в която търсим аргументи за нашата теза, са и наградите на велики български борци – олимпийски и световни шампиони по класическа и свободна борба. Наградата, за която се борят традиционно наши и чужди участници в състезанията в памет на Дан Колов, Никола Петров, Лютви Ахмедов и много други, е „Златен колан“ или „Златен пояс“ с ценни инкрустации. Тази награда е нормално да се възприема като

доказателство за символа на традицията, чийто правопреемник е съвременната поясна борба Кореш.

Изводи/Дискусия

Нематериалното културно наследство Кореш е древна българска военна практика, устояла във времето и дала основата на разновидности в различните части на Европа и Азия. Поясната борба Кореш има съвременни препратки в спорта и в частност в групата на единоборствата. Като спортна практика тя има сходен кинематичен и динамичен характер с прилаганите в олимпийските спортове хватки – борба, джудо, самбо и други комерсиални бойни спортове.

Борбата Кореш е символ на непреходната нематериална културна традиция и безценното родово наследство на българите.

Заключение

Днес ние, българите, в единение сме длъжни да възродим Кореш като символ на непреходна ни памет и уважение към уникалното бойно изкуство на предците ни, да го утвърдим и популяризираме по света като автентично българско нематериално културно наследство.

Благодарности: към екипа на Българската федерация по поясна борба Кореш и Научно-приложния съвет към нея.

References/Литература

1. **Grozdanova, K.** Istoricheski proyavlenia i razvitie na balgarskia sport Koresh v razlichnite natsionalnosti. 2020.

[Грозданова, К. Исторически проявения и развитие на българския спорт Кореш в различните националности. 2020.]

2. **Bakalova, S.** Svetlosenki na slavata. Sofia, 2014.

[Бакалова, С. Светлосенки на славата. София, 2014.]

3. **Dimitrov, B.** Balgarite – parvite evropeytsi. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“. ISBN 954-07-1757-4.

[Димитров, Б. Българите – първите европейци. София: УИ „Св. Климент Охридски“. ISBN 954-07-1757-4.]

4. **Mutafchiev, P.** Proizhod na Asenovtsi. – V: *Izbrani proizvedenia*. T. 2. Sofia, 1963.

[Мутафчиев, П. Произход на Асеновци. – В: *Избрани произведения*. Т. 2. София, 1963.]

За авторите

Иван Автугов е президент на Българската федерация по поясна борба Кореш. Лектор и консултант по нематериално културно-историческо наследство (антична борба Кореш) в курсове по алтернативен туризъм към Лесотехническият университет в периода от 2016 – 2019 г. Ръководител на демонстративен експериментален проект за нематериално културно-историческо наследство „Българска поясна борба Кореш“ в Община Челопеч в рамките на програмата „Стратегия за развитие на туризма и културно-историческото наследство 2020 – 2025“. Студент в I курс, специалност „Културно-историческо наследство“, в УниБИТ.

Каролина Грозданова е завършила висшето си образование в Национална спортна академия „Васил Левски“, гр. София, в специалностите: бакалавър по „Треньор по вид спорт – Борба“ и „Физическо възпитание и спорт“; магистърска степен по „Мениджмънт на спорта“ и образователна и научна степен доктор в професионално направление 7.6. Спорт – „Теория и методология на спортната наука“ към катедра „Борба и джудо“. Защишава дисертационен труд на тема: „Влияние на скоростно-силовите качества върху тактико-техническото майсторство при девойки и жени – свободна борба“. Автор на 11 научни статии в сферата на спорта и в частност на борбата за жени и научни трудове: „Технико-тактически анализ на схватките от Олимпиадите Пекин (2008 г.) и Лондон (2012 г.) в категория до 72 кг, борба за жени“; „Влияние на занимания с борба и карате върху равновесната устойчивост на ученици от прогимназиалния етап на основната образователна степен“; „Мениджърски подходи при функционалната (силова) подготовка на ученици по борба в спортните училища като модел за повишаване на резултатността“ и др. Преподавател по теория и методология на спорта в 16б. Спортно училище „Васил Левски“ и „Теория и методология на борбата“ в бакалавърска степен в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Председател на Научно-приложния съвет към Българската федерация по поясна борба Кореш. Международен съдия по борба в олимпийските и неолимпийските стилове борба.

За контакт с авторите: koresh.bg@gmail.com

THE KORESH BELT WRESTLING – ANCIENT BULGARIAN CULTURAL TRADITION

Ivan Avtutov, Karolina Grozdanova

Bulgarian belt wrestling Koresh federation

Abstract: The upbringing of the young generation in the primordial Bulgarian traditions is one of the ways to keep the spirit of our nation and to achieve its prosperity. How to motivate young people and learn to use achievements from the Bulgarian past, to place and build on them – is one of the main tasks of the team the Bulgarian belt wrestling Koresh federation. The purpose of this topic is to make a presentation of the Bulgarian tradition, Belt wrestling Koresh, which is originates from the way of life and military practices of Bulgarians and is the subject of current research and studies in recent years.

Keywords: belt wrestling, Koresh, military-applied equipment, traditions, culture.

About the authors

Ivan Avtutov – President of the the Bulgarian Belt Wrestling Koresh Federation. Lecturer and consultant of intangible cultural and historical heritage (Ancient wrestling Koresh) in courses in alternative tourism at the University of Forestry in the period 2016 – 2019. Leader of a demonstration experimental project for intangible cultural and historical heritage “Bulgarian belt wrestling Koresh” in the Municipality of Chelopech within the program “Strategy for development of tourism and cultural and historical heritage 2020 – 2025”. First-year student, majoring in Cultural and Historical Heritage at ULSIT.

Karolina Grozdanova graduated from the National Sports Academy “Vasil Levski” in Sofia with a degree in: Bachelor in Sports Coach – Wrestling and Physical Education and Sports, Master’s degree: Sports Management and Educational and scientific degree Doctor – PhD in Professional field 7.6. Sports – “Theory and Methodology of Sports Science” at the Department of “Wrestling and Judo”. She defended her dissertation on the topic: “Influence of speed and strength qualities on tactical and technical skills in junior and women – freestyle wrestling”. Author of 11 scientific articles in the field of sports and in particular the wrestling for women and scientific works: “Technical-tactical analysis of the fights from the Olympics Beijing (2008) and London (2012) in the category up to 72 kg, wrestling for women”; “Influence of wrestling and karate classes on the balance stability of students from the junior high school stage of the basic educational degree”; “Managerial approaches in the functional (strength) training of students in wrestling in

sports schools as a model for increasing of them effectiveness”. Lecturer in Theory and Methodology of Sports at 166. Vasil Levski Sports School and Bachelor’s Chairman of the Scientific and Applied Council at the Bulgarian Belt Wrestling Federation Koresh. Theory and Methodology of Wrestling at SWU “Neofit Rilski”. International wrestling referee in Olympic and non-Olympic wrestling styles.

To contact the authors: koresh.bg@gmail.com